

Gazteen hizkuntza erabileran eragiten duten faktoreen azterketa

BASURTO ARRUTI, Asier
Soziolinguistika Klusterra

Sarrera data: 2011-03-11

Onartze data: 2011-06-24

Artikulu honetan azaltzen dena hain konplexua den gazteen hizkuntz erabileraren fenomenoaren azterketa da. Gazteekin lanean esperientziadun jendea, gaia maila teorikoan landu duena eta ezaugarri ezberdinetako gazteen arteko hausnarketa partekatua du oinarri azterketa honek. Gazteen erabilerarekin harremanean jartzen den edonori (kanpaina baten bultzatzaile, egitasmo baten antolatzaile, kirol talde bateko entrenatzaile,...) fenomenoaren alderdi ezberdinak presente izanik bere jarduna oinarri sendo baten gainean burutzeko baliabideak eskaintzea litzateke helburua.

Hitz-gakoak: gazteak, erabilera, faktoreak, soziolinguistika.

Lo que se expone en este artículo es el análisis de un fenómeno tan complejo como el uso lingüístico de los jóvenes. Gente experimentada en el trabajo con la juventud, gente que ha abordado el tema desde el plano teórico y grupos de jóvenes de diferentes características fueron los que realizaron la reflexión conjunta que ha servido de base para este análisis. El objetivo sería proporcionar recursos a cualquiera (promotor de una campaña, organizador de un proyecto, entrenador de un club deportivo) para que pueda tener presente los patrones lingüísticos de estos jóvenes a la hora de relacionarse con ellos.

Palabras clave: jóvenes, uso, factores, sociolingüística.

Cet article s'intéresse au thème complexe de l'analyse du comportement linguistique des jeunes. Cette analyse a été réalisée par des experts qui ont une grande expérience dans le domaine de la jeunesse et qui ont abordé cette question sur un plan théorique. Cette analyse est basée sur une réflexion conjointe parmi des jeunes ayant des caractéristiques différentes. Son objectif est de donner des outils à tous ceux qui (promoteur de campagne, organisateur de projet, entraîneur d'un club sportif) doivent tenir compte des modèles linguistiques de ces jeunes lorsqu'ils doivent s'adresser à eux.

Mots-clés : jeunes, usage, facteurs, sociolinguistique.

What appears in this paper is an analysis of the phenomenon of language use among young people, which is a highly complex issue. This analysis is based on people with experience in working with young people, people who have worked on the subject on a theoretical level, and the shared reflection among young people of different characteristics. The aim is to offer resources to anyone (promoter of a campaign, organiser of a project, trainer of a sports team, etc.) who comes into contact with language use by young people, so that, bearing in mind the different aspects of the phenomenon, they can conduct their activity on a firm basis.

Keywords: young people, use, factors, sociolinguistics.

Sarrera

Soziolinguistika eta bere barnean biltzen diren gaiak nahiko gai arrotzak dira gure gizartearen zati handi batentzat. Hizkuntza-plangintza, motibazioa, irudikapenak edo diglosia ez dira ohiko elkarrizketetan agertzen diren kontzeptuak. Era berean, herritarrak ez ditu ezagutzen bere herriko, eskualdeko eta lurraldeko adierazle soziolinguistiko nagusiak.

Hainbat arrazoi egon litezke hori hala izatearen atzean. Hasteko, soziolinguistikak tradizio akademiko laburra eta xumea du gainerako gizarte-zientzien ondoan. Horrez gain, Euskal Herrian hizkuntzaren inguruko gaiak buruzko eztabaida soziala egon arren, hizkuntza eta gizartearen arteko harremani paradigma zientifikoen arabera begiratzeko ahaleginak oso gutxi dira, zabaltzen diren irakurketa iritzi eta ideia subjektiboen alboan. Mundu akademikoaren eta euskararen aldeko gizarte-mugimenduaren artean dagoen tarte ere soziolinguistika-ezagutza gizarteratzeko oztopo da. Guzti horri gehitu behar zaio jende askok euskararen gaia eta lehia politikoa zuzenean lotzen dituela, gatazka iturri gisa hautematen dituela, eta beraz, gaia ekidin egiten duela.

Soziolinguistika Klusterraren helburua bere sorreratik gabezia horiei erantzutea eta hutsuneak betetzea izan da, hau da, euskararen normalizatorako soziolinguistika-ezagutza garatzea, zabaltzea eta horren inguruko interesa piztea. Horretarako bideak esparru teoriko eta aplikatuaren arteko zubiak eraikitzea eta arloko eragileen bilgune-sareak osatzea dira. Bide horietatik, diziplina zientifiko ezberdinetan diharduen jendea soziolinguistikaren ingurura erakarrit, interes komunak dituzten eragileen arteko lankidetzak sustatuz eta gaiak ikuspegi berritzailetik helduz, kalitatezko proiektuak garatzen dihardu 2004. urtetik.

Artikulu honetan aurkezten den *Gazteen erabileran eragiten duten faktoreen azterketa* proiektuak aurrez aipatutako xede eta jardunbide guztiei erantzuten die neurri batean. Proiektuaren helburu nagusia gazteei eta be-raiekin lanean dihardutenei hizkuntza-erabileraren fenomenoaren alderdi guztiak begien aurrean ipintzea eta horietan esku hartu ahal izateko oinarri bat eskaintzea izan da.

Lankidetzan garatutako proiektua izan da, *Soziolinguistika Klusterrak* bere bazkide diren Urtxintxa Eskola eta Topagunea Euskara Elkartearen Federazioarekin osatu baitu proiektuaren ardura izan duen lantaldea.

2008tik 2010era iraun duen prozesuan zehar, gaia ikuspegi askotatik ezagutzen duen jendeak eman du bere iritzia. Alde batetik, gazteen inguruko gaietan edo hizkuntza-normalkuntzari dagokionetan aditu eta aritu diren pertsona-taldearen ekarpenak jaso ziren. Bertan unibertsitate-esparruko jendeak, aisialdi taldeetakoak, euskara elkarteetakoak, udal administraziokoak, hedabideetakoak eta publizitatearen mundukoak parte hartu zuen, besteak beste. Eta bestalde, testuinguru soziolinguistikoari eta adinari dagokionez oso profil ezberdinak zituzten gazte-taldeen iritzia ere jaso da proiektuan.

Iritziak biltzeko prozesu horrek guztiak bi motatako emaitzak eman ditu. Batetik, gazteen hizkuntza-erabileraren ezaugarri orokor batzuk azaltzen dituzten ondorioak daude. Eta bestetik, gazteen erabileran eragiten duten faktoreak irudikatzen dituen eskema. Eskema horretan, aditu, aritu eta gazteen iritzi-bilketan oinarrituz, hamaika faktore nagusi identifikatu dira. Horietako bakoitzak, halaber, hainbat azpi-faktore biltzen ditu bere barnean.

Gazteen artean euskara sustatzen diharduen hainbatek ez du lan hori arrakastaz burutzeko nahiko oinarri soziolinguistikorik; eta horiei zuzenduta dago, hain zuzen ere, proiektuaren emaitza nagusia. Erabileran eragiten duten faktoreen eskemak egitasmo bakoitzaren helburu zehatzak finkatzean, egoera bakoitza aztertzean eta egindakoa baloratzean ikuspegi sinplegiak baztertzea eta neurriko erronkak jartzea ahalbidetuko duen tresna izan nahi du.

1. Jatorria

Proiektu honen abiapuntua, *Gazteen erabilera. Perspektiba eta prospektiba* proiektuaren bukaera puntuan kokatzen da. 2006 eta 2007an zehar garatutako lan honetan haur eta gazteen hizkuntza erabileraren inguruan egindako esperientzia praktiko eta ikerketen bilduma egin zen eta aurrera begira gaia jorrazteko sumatzen ziren gabeziak identifikatu zituzten. Tartean, gazteen erabileran esku hartzeko, erabilera hori zerk baldintzatzen duen jakitera

ematea beharrezkotzat ikusten zen. Beharrari erantzuteko proiektu berria lantzeko erabakia hartu zuen *Soziolinguistika Klusterrak*. Eta bere bazkideen artean proposamena luzatuta, lana aurrekoan aritutako Proiektu Taldearen esku uztea erabaki zen: Soziolinguistika Klusterra (koordinatzaile), Topagunea Euskara Elkartearen Federazioa eta Gipuzkoako Urtxintxa Eskola.

2. Proiektuaren ezaugarri nagusiak

Azterketa honen bidez asetu nahi zen beharra kontuan hartuta eta Soziolinguistika Klusterraren lan-moldeen arabera jokatzuz, proiektuaren ezaugarri nagusiak zehaztu ziren abian jarri aurretik.

Gazteen taldea gizarte-sektore anitza eta heteroegoena da. Era berean, hizkuntza erabilera fenomeno konplexua da; ulertzen, azaltzen eta aurre-saten zaila. Horregatik, bi osagai horiek dituen gazteen hizkuntza-erabilera ahalik eta modurik ulerterrazenean irudikatzen duen eskema sortzea hartu zen helburu nagusizat.

Eskema horri hasieratik eskatzen zitzaion ezaugarri bat tresna erabilgarria izatearena zen. Gazteen hizkuntza-erabileran esku hartu nahi duenak bere lanean baliatzeko modukoa izatea eskatu zaio proiektuaren emaitzari. Gainera, gazteentzat eta gazteekin harreman zuzenean dihardutenentzat ulerkorra izatea ere bermatu beharreko ezaugarritzat hartu izan da.

Horretaz gain, hausnarketa partekatuan oinarritutako proiektua izan da. Gazteen hizkuntza-erabilera ulertzeko modu asko daudenez, ikuspegi ezberdinak bateratzeko saiakera egin da. Gaia gertutik ezagutzen dutenen iritziak kontrastean jarriz eskuratu da azterketaren emaitza. Iritzi-emaile horien esperientzia eta eskarmentua da, azken finean, azterketa ereduari bermea ematen diona.

Aurreko ezaugarri guztiez gain, proiektutik sortu beharreko tresna orokorra baina moldagarria izatea ere ezinbesteko ikusten zen. Kasuan kasuko gazteen hizkuntza-erabilera aztertzeke balio behar zuela, baina testuinguru ezberdinetako erabilerak eredu berdinarenean arabera aztertzeke ere erabiliko zela argi izan zuen Proiektu Taldeak.

3. Metodologia eta egindako lanak

3.1. Diseinua

Proiektu Taldearen lehen egitekoa, proiektuaren aztergaia ongi definitzea izan zen. Gazteen hizkuntza-erabileraren azterketaren mugak zehazteko, bi kontzeptu horien definizioak adostu ziren. Gazteez hitz egitean, 12 eta 30 urte bitarteko pertsonetaz ariko ginen. Aztertuko genuen hizkuntza-erabilera, berriz, erabilera ez formala izango zen zehazki.

Aztergaia argi izanik, metodologia definitzeari ekin zitzaion. Erabileraren inguruko hausnarketa gaia gertutik ezagutzen dutenek burutu behar zutela ikusi zen. Ikuspegi ezberdinak jasotzeko interesa zegoenez, hausnarketa partekatua burutzeko bi urrats nagusi diseinatu ziren.

Esparru teorikoan eta esparru aplikatuan esperientzia duten adituekin kontaktzea erabaki zen. Hauekin erabileran eragiten duten faktoreen eskema bat sortzea izango litzateke lehenengo urratsa.

Baina, era berean, gazteek eurek zer esana dutela eta euren hausnarketak eredia osatzen lagunduko zuela garbi ikusi zen. Horregatik, bigarren urraltsean profil ezberdineko gazte taldeekin hausnarketa saioak burutzea aurreikusi zen.

Azkenik, ondorioak atera eta bi urratsetan jasotako edukietatik gazteen erabileran eragiten duten faktoreak ulertu eta antolatzeko balio duen eredu bat osatuko zen.

3.2. Analisia

3.2.1. *Adituen hausnarketa*

Gazteen hizkuntza erabilerari buruz adituen hausnarketa emaitza batzuen eskuratzera bideratu asmoz Soziolinguistika Klusterrak bere beste proiektu batean erabilitako metodologia oinarri hartzea erabaki zen: Eralan proiektuko EPEsA (Marko eta Lujanbio, 2008) metodologia, hain zuzen ere.

Lantokietako erabileran eragiten duten faktoreen azterketarako metodologia abiapuntutzat hartu bazen ere, zerikusi gutxi dute kasu batean eta bestean egindako lanketek. Proiektu guztiz ezberdin honetara egokitze hainbat moldaketa egin ziren. Hasteko, ikertu nahi den sektorea eta tesuinguruaren definizioak zabalagoak direlako. Horrez gain, emaitzen hartzaileen profilak ere ezberdinak dira.

Proiektu Taldeak ipinitako helburua betez, proposamenari baiezkoa eman ziotenekin gazteen errealitatea ikuspuntu ezberdinetatik ezagutzen duten pertsonak erakartzea lortu zen:

- Helena Baraibar (Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa)
- Eneko Barberena (*Txatxilipurdi* elkarte)
- Jon Mikel Fernandez (*Xirika* gazte kazeta)
- Pello Jauregi (EHU-Hezkuntzaren Teoria eta Historia Saila)
- Joana Mendiburu (HARMAN komunikazio zerbitzuak)
- Olatz Zabaleta (Arangurengo Udala: Euskara Zerbitzua)
- Sonia Perez (Topagunea: Gazteen saila)
- Asier Basurto (Soziolinguistika Klusterra)

Lan-talde honekin, hiru bileratan gauzatu zen erabileraren gaineko hausnarketa eta azterketa eredu bateratuaren osatzea.

Lehen bileran, proiektuaren aurrekariak eta prozesu honen helburuak azaldu ziren. Lan-taldearen bileren emaitza nagusia erabileran eragiten duten faktoreak biltzen dituen eskema edo matrizea izango zela aurreratu zitzaizen parte hartzaileei eta pausoka norabide horretan lan egingo zela.

Kokapen honen ostean, proiektuak erantzun nahi duen galdera nagusia mahai gaineratu zen:

ZURE USTEZ ZEIN ALDAGAIK DUTE ERAGINA 12-30 URTE BILTARTEKO GAZTEEK EREMU EZ FORMALETAN DUTEN HIZKUNTZA ERABILERAN?

Bilera aurretik, lan taldean parte hartzea onartzearekin batera, galdera honen inguruan lehen hausnarketa eginda ekartzeko eskatu zitzaizen. Au-

rrer egindako horretatik abiatuta bilera gazteen hizkuntz erabileraren eragina duten faktoreen zerrenda osatzeari eskaini zitzaion. Hurrengo bilera bitartean, zerrenda osatu asmoz, faktore gehiago bidaltzeko aukera eman zitzaion.

Lehen bileran eta ondorengo asteetan zehar osatutako faktore zerrendak zehaztasun maila ezberdineko faktoreak jasotzen zituen: batzuk oso orokorrak, besteak oso zehatzak, faktore baten barruan sartzen ziren beste faktoreak, ... Horregatik, 2. bilerarako faktoreak multzokatzeko proposamen bat eraman zen prestatuta. Bertan hasierako zerrendako faktore guztiak faktore eta azpi-faktore mailatan antolatuta aurkezten ziren.

Bigarren bilera horretan, lanerako euskarri nagusia faktoreak multzokatzeko proposamena izan zen. Lan taldean proposameneko multzo bakoitza eta azpi-faktore bakoitza errepasatu eta beharrezko ikusi ziren moldaketak burutu ziren. Zerrenda idatzitakoekin adierazi nahi zenaz eztabaidatu zen, errepikapenak saihesteko neurriak hartu ziren, ...

Bigarren bilera eta hirugarrena bitarteko denbora tartean, zehaztutako faktore bakoitzarentzat definizio proposamen bat jasotzen zuen dokumentua zabaldu zen lan taldeko parte hartzaileen artean. Hauek, euren ekarpenak eta moldaketa proposamenak egiteko aukera izan zuten. Honela faktore bakoitzaren izenarekin adierazi nahi zena komunean jarri zen eta zerrenda itxitzat eman zen.

Hirugarren bileraren hasieran, taldekideen ekarpen eta proposamenen araberrako definizioen dokumentua aurkeztu zen eta lan taldeak ontzat eman zuen. Hurrengo pausoa gazteen erabileran eragiten duten faktoreak sailkatzea izan zen. Aurrez Euskal Herrian sortua zen oinarri teoriko bat erabiltzearen inguruan adostasuna lortu zen. Iñaki Martínez de Lunak elkarlotutako hiru dimentsioren bidez azaltzen du hizkuntza erabileraren baldintzapena (Martínez de Luna, 2001).

Horretarako ondorengo galdera baliatu zen:

ZEIN MAILATAN ERAGITEN DU BATEZ ERE ZERRENDAKO FAKTORE BAKOITZAK: MAILA INDIBIDUALEAN, MAILA MIKRO-SOZIALEAN EDO MAILA MAKRO-SOZIALEAN?

Faktorez faktore galdera hori eginez, maila sistemikoen ardatzean kokatu ziren zerrendakoak. Faktore bakoitzak «batez ere» eragiten duen mailaren arabera kokatu ziren eskeman.

Honen ostean, egoki ikusi zen faktoreak elkarren arteko antzekotasunaren arabera antolatzea. Sailkapen horretan faktoreak bereizteko zein kategoria erabiliko ziren eztabaidatu zen lehendabizi. Aukera bat baino gehiago baloratu ostean, Txepetxen teorian (Sanchez Carrión, 1987) bereizten diren hizkuntzaren hiru zutabeak erabiltzearen aldeko hautua egin zen.

ZEIN MAILATAN ERAGITEN DU BATEZ ERE ZERRENDAKO FAKTORE BAKOITZAK: MOTIBAZIOAN, EZAGUTZAN EDO ERABILERAN?

Faktorez faktore galdera hori eginez, eskeman kokatu ziren zerrendakoak. Honela, definitutako faktoreekin egindako bi sailkapenak gurutzatu ziren, sailkapen bakoitza matrizearen ardatz bat zelarik. Ondoren, zegokion koordenadatan kokatu zen faktore bakoitza matrizea osatuz. Eta honenbestez eman zitzaion bukaera adituek egindako azterketari.

3.2.2. *Gazteen hausnarketa*

Proiektuaren hasierako diseinutik, gazteen parte hartzea aurreikusia zegoen. Gainera, adituen hausnarketa fasea garatu bitartean, gazteek eurek hizkuntza erabilera ulertzeko duten ikuspegia jasotzeari berebiziko garrantzia eman zitzaion proiektuarekin harremana izan zuen jende askoren aldetik.

Gazteen ikuspegia jasotzeko bidea diseinatu zen hasteko. Metodologia aldetik, adituekin erabilitakoa erreferentziazko oinarri gisa izan arren, beste modu batetan gauzatu beharra argi ikusi zen. Aurreikusten zen parte hartuko zuten gazteek interes maila ezberdina izatea hizkuntza erabilerarekiko eta burutzen ari ginena bezalako azterketekiko, hori baitzen helburuetako bat. Horregatik, parte hartuko zuen pertsona bakoitzari, gehienez, saio batean parte hartzeko proposamena egin behar zitzaiola adostu zen; azterketan parte hartzea bera ez zedin izan arazo bat.

Honela, saio bakarrean erabilerari buruzko hausnarketa partekatua burutu, azterketarako eredu propio bat osatu eta adituek osatutakoari buruz iritzi batzuk biltzea bideratzeko moduko tailer parte hartzaileak diseinatu ziren. Bi ordu inguruko iraupena aurreikusi zitzairen tailer horiei, eta parte hartuko zuten gazteen profilaren arabera, metodologian egokitzapenak egiteko aukera ematen zuten.

Profil ezberdineko gazteen hausnarketak kontuan hartu behar zirela hasiera-hasieratik argi zegoen. Honela, profil horiek osatzeko hiru aldagai kontuan edukitzea erabaki zen:

- Zonalde soziolinguistikoa.
- Parte hartzaileen adina.
- Saioa burutu behar zen testuingurua.

Hiru aldagaiak kontuan hartuta, bilatzen genituen profilak betetzen zituzten gazte taldeekin kontaktazioa burutu zen. Aurreikusi baino tarte handiagoa eskaini behar izan zitzaion Soziolinguistika Klusterra eta bere bazkideen bitartez gazte talde egokiak bilatu eta saioak burutu ahal izateko hitzorduak finkatzeari. Azkenik, ondorengo koadroan bildutako saioak egitea adostu zen, erabileraz egon litezkeen ikuspegi nagusiak jasotzeko aukera emango zutelakoan.

Adina	Ingurune SL	Testuingurua
12-15	Oiartzun (Euskaldunak >%75)	Ikastolako euskara elkarte (Haurtzaro Ikastola)
16-18	Zumaia (Euskaldunak >%70)	Begirale ikastaroa euskaraz. (Urtxintxa Eskola)
16-20	Etxebarri (Euskaldunak <%25)	Gaztelekuko aisialdi taldea (Harribide fundazioa-Tiempo Libre)
20-25	Oarsoaldea (Euskaldunak %30-50)	Aisialdi antolatuko begiraleak (Urtxintxa Eskola)
20-30	Deba (Euskaldunak >%75)	Hizkuntza jarrerak aztertzekeo proiektua (Elhuyar-Debako Udala)
21-26	Euskal Herri osoa	Irakasle-eskolako ikasleak (MU-HUHEZI 3.maila)

Esan bezala, sei hausnarketa tailer edo saio burutu ziren, profil ezberdineko gazteekin egoera bakoitzaren kasura egokitutako metodologia erabiliz. Saio guzti hauetan, gazteen erabileran eragiten duten faktoreen eske- ma edo matrize bat osatzen zuten. Horrez gain, adituek osatutakoarekin alderatu eta ikusten ziren antzekotasun eta ezberdintasun nagusiak ere jasotzen ziren. Material osagarri gisa, saioetan egindako iruzkinak audio grabazio batean jasotzen ziren, ondorioak ateratzeko garaian erabili ahal izateko.

3.2.3. Bateratzea eta ondorioen aurkezpena

Adituen eta gazteen ikuspegiak esku artean izanik, biak bateratu eta azterketaren emaitza nagusi diren ondorioak ateratzea zen hurrengo urratsa. Proiektu Taldeak bere gain hartu zuen, prozesu osoan zehar jasotako hausnarketa, iritzi, ideia eta iruzkinak bildu, bateratu eta borobiltzeko ardura.

Oinarri gisa adituen hausnarketa erabiltzea adostu zen eta gazteen saioetan ateratako ideia, adostasun eta desadostasunak adituek egindakoaren tartean txertatzea bilatuko zen. Gazteen saioak banan-banan hartuta, matrizeak eta grabazioak aldi berean errepasatuta atera ziren ondorioak. Ondoren adituek osatutako eskemako faktore bakoitzari buruz gazteek egindako oharrak biltzen ziren.

Lehenago esan bezala, adituen hausnarketa fasean, aipatutako faktoreak nagusiki erabilera, ezagutzan edo motibazioan eragiten zutenaren arabera sailkatu ziren. Gazteekin tailerrak burutzerakoan, sailkapen honek zailtasunak sortzen zituela ikusi zen. Zenbait gazterentzat nahasgarri gertatzen zenez, ez zen erabili tailer guztietan. Hori ikusita, eta proiektuaren emaitzak ulerterraza izan behar zuela hasieratik definituta zegoela kontuan hartuta, azken emaitzan eskemaren bigarren ardatz hori ez sartzea erabaki zen.

Laburbilduz, bi taldeek aipatu eta nabarmendutakoak eskema bakarrean biltzeko ariketa burutu zen. Eta honela, erabileran eragiten duten faktoreen azterketa erdua (eskema) eta honen osaketa ateratako ondorio nagusiak txosten batean bildu ziren.

4. Emaitzak

4.1. Gazteen erabileran eragiten duten faktoreen azterketa eredu

– HIZKUNTZAREKIKO GIZARTE-PERTZEPZIOA

- Euskaldunaren irudia (hiztunei lotutako baloreak, aurreiritziak...)
- Euskararen irudia
 - Hizkuntzaren berezko balio sinbolikoa
 - Hizkuntzaren berezko balio instrumentala

– EGOERA SOZIOLINGUISTIKOAREKIKO GIZARTE-PERTZEPZIOA

- Euskararen bilakaera historikoari buruzko pertzepzioa
- Euskararen egungo egoera soziolinguistikoari buruzko pertzepzioa
- Euskararen etorkizunari buruzko pertzepzioa
- Euskararen erabileraren aurrean dauden jokaera eta jarreraren pertzepzioa. Hizkuntza gatazkarekiko hurbiltasuna.

– HIZKUNTZA GAITASUNA

- Norberaren gaitasuna
 - Oinarrizko hizkuntza gaitasunaren jabetza
 - Gaitasun erlatiboa (elebitasun orekatua/desorekatua)
 - Euskarazko komunikaziorako erosotasuna (hizkuntza naturala, adierazkorra,... sortzeko gaitasuna)
 - Euskalkian aritzeko gaitasuna
- Inguruko hizkuntza gaitasuna (Hiztunen arteko gaitasun oreka/desoreka)

– INPUT MEDIATIKOAK

- Publizitatea/marketing-a
- Hedabideak eta kultur kontsumoa
- Informazio eta Komunikazio Teknologiak (IKT)
- Moda eta joerak

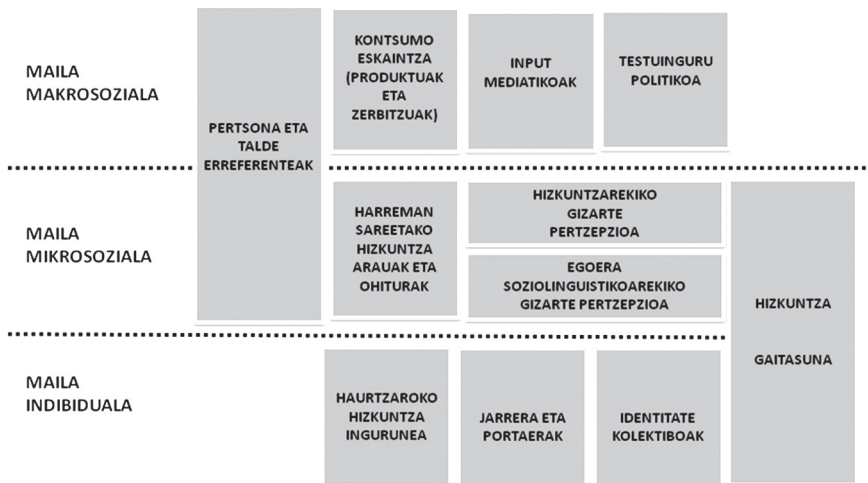
– PERTSONA ETA TALDE ERREFERENTEAK

- Gizartean erreferentzia diren pertsonen jokaera (famatuak, prestigio-dunak, agintariak, kirol edo ikuskizunaren munduko idoloak,...)

- Ingurune hurbileko erreferentziazko pertsonen jokaera (familiakoak, irakasleak, aisialdiko begiraleak, herriko gazteak, lagunak, laguntaldeko liderrak,...)
- KONTSUMO ESKAINTZA (Produktuak eta zerbitzuak)
 - Euskarazko produktu eskaintza
 - Euskarazko zerbitzu eskaintza
 - Euskararen erabilera sustatzera bideratutako produktu, zerbitzu eta jarduerak
- IDENTITATE KOLEKTIBOAK
 - Familia, koadrila eta inguruko taldeekiko kidesan sentimendua
 - Herria, eskualdea, lurraldea, nazioa eta kulturarekiko kidesan sentimendua
 - Euskal hiztunen taldearekiko kidesan sentimendua
- JARRERAK ETA PORTAERAK
 - Hizkuntzarekiko jarrerak: lotsa, harrotasuna, koherentzia nahia, axo-lagabetasuna,...
 - Hizkuntzarekiko portaera
- HARREMAN SAREETAKO HIZKUNTZ ARAUAK ETA OHITURAK
 - Erabilera esparruetako arau eta ohiturak
 - Lagunak/Koadrila/Bikotea
 - Etxea/Familia
 - Lantokia/ikasketa tokia
 - Antolatutako aisialdia/kirola.
 - Norbanakoa eta taldearen arteko elkarreagina
- TESTUINGURU POLITIKOA
 - Marko legala (Hizkuntzaren estatus legala)
 - Instituzioen hizkuntzarekiko jokaera
 - Beste erakundeen hizkuntzarekiko jokaera (alderdiak, gizarte mugimenduak, elkarreaginak,...)

– HAURTZAROKO HIZKUNTZ INGURUNEA (Biografia linguistikoa)

- Familian bizitako hizkuntz errealitatea (ama hizkuntza, ezagutza, erabilera, pertzepzioa,...)
- Auzoan bizitako hizkuntz errealitatea (ezagutza, erabilera, pertzepzioa,...)
- Eskolan bizitako hizkuntz errealitatea (ezagutza, erabilera, pertzepzioa,...)

4.2. Ondorio Nagusiak

Aztertutako guztiak aztertuta, faktoreak antolatzeko eskemaz gain, proiektu honek zenbait ondorio orokorretara ekarri gaitu:

- Gazteen eremu informaleko hizkuntza-erabilera gizarte-fenomeno konplexua da; Errealitate hori ulertzeari eta esku hartzeari begira funtsezkoa da konplexutasun hori uneoro presente izatea, sinplifikazioaren arriskuaz jabetzea eta ahal den neurrian ekiditea.

Hizkuntzaren erabileran elkar korapilatutako faktore ugarik eragiten dutela azterketan parte hartu duten aditu eta gazteek argi izan duten

kontua da. Zaila da faktore baten eragina non hasi eta bukatzen den mugatzea, baina aldi berean ezinbestekoa da hurbilpen bat egiten saiatzea. Errealitatearen irakurketa sinplistetatik esku hartze estrategia eraginkorretara heltzea zoriaren emaitza, soilik, izan daiteke.

- Gazteek eta eurekin lanean esperientziadun adituek erabileran eragiten duten faktore bezala identifikatzen dituztenak, orokorrean oso antzekoak direla. Egindako hausnarketa guztietan agertu diren faktore guztiak berdinak ez badira ere, elkarren arteko aldeak puntualak izan dira eta komunean agertu diren elementuak, berriz, asko.
- Gazte talde bakoitzak, fenomenoak berak bizi duenaren arabera ulertzen du. Adituei, hausnarketa burutzerakoan Euskal Herriko testuinguru ezberdinak kontuan edukiz jardun beharra azalduta, ikuspegi horrekin jarduten zuten. Gazteen kasuan, aldiz, bakoitzaren testuingurua orokortua eta bakarra izango balitza bezala hitz egiteko joera sumatu da. Zaila egin zaie, kasu batzuetan, hizkuntzarekiko eurenak ez diren bizipenak dituzten beste gazteen lekuan jartzea. Azterketaren emaitzari eskatzen diogun ezaugarri bat ezinbesteko dela berresteko balio izan digu: sortutako azterketa ereduak orokorra eta aldi berean egokigarri izan behar du.
- Hizkuntza erabileran eragiten duten faktoreak sailkatzerakoan, gazteen artean maila indibidualerako joera nagusitu da nabarmen. Adituek baino faktore gehiago kokatzen zituzten maila horretan. Hizkuntza erabileran hautu pertsonal soilak bezala ulertzeko joera egon liteke honen atzean.
- Badira faktoreen eskematik kanpo geratu arren, hausnarketa prozesuan behin eta berriz presente egon diren kontzeptuak. Berariazko azalpena behar dutelakoan gaude:

Adina: Faktoreen azterketako partaideek etengabe aipatu izan dute, erabileraren baldintzatzaile gisa. Proiektu Taldeak, hala ere, azterketa ereduaren eskematik kanpo uztea erabaki du. Izan ere gazteen adin taldearen barruan (12-30 urte) erabilerarekiko jokaerak denboran zehar aldakortasuna azaldu dezaketela eta azaltzen dutela ulertu arren, al-

dakortasun hau eskeman bildutako faktoreen baldintzak aldatzearekin lotzen da. Adinean gora egin ahala identitateak, gaitasunak, pertzepzioak, erreferenteak, harremanak eta abar aldatzen direla, alegia.

Ingurunea: Gazteen artean Ingurunea sarritan aipatu izan da erabileran eragiten duen faktore bezala. Hala ere, kontzeptu horrek bere barnean elementu asko biltzen dituela deritzogu. Hain zuzen ere, azterketan zehar faktoreak antolatzeke erabili den eskeman, hiru maila nagusietako bati maila mikro-soziala edo ingurune hurbilekoa deitu zaio. Azterketaren emaitzan zerrendatutako faktoreak elkarrekin parekatu ahal izateko, inguruneak erabileran duen eragina xehatu beharra eta ingurunearen barruko faktoreak identifikatu beharra ikusi da.

- Aipamen berezia merezi dute gazteen hausnarketan parte hartzaileek nabarmendutako harreman sare nagusiek. 12 eta 30 urteko gazteen hizkuntza erabileran, hiru sare aipatu izan dira bereziki. Lehenik eta behin, familia edo etxeko harremanak. Bigarrenik, ikasketa prozesua edo jarduera profesionalarekin lotutako erlazioak. Eta azkenik, berdin arteko harremanak leudeke. Hauen artean bikotekidea, koadrila eta bestelako lagunak berezi beharra dezentetan aipatu izan zen, multzo bat osatu arren hiru azpitalde hauek erabileran izan dezaketen eraginaren intentsitatea eta zentzua ezberdina izan daitekeela kontuan hartuta.

5. Jarraipenaz

Artikuluaren hasieran azaldu bezala, bi ezaugarri eskatzen zitzaizkion, besteak beste, azterketatik lotu nahi zen ereduari: Euskal Herrian topa litezkeen testuinguru ezberdin guztietarako baliagarria izatea (1) eta haur eta gazteekin lanean diharduen jende gehienarentzat erabilgarria izan zedin ziurtatzea (2).

Erabileran eragiten duten faktoreen azterketa burutu ostean, prozesuan zehar ateratako ondorioak jaso eta azterketa eredu (eskema) plazaratu ostean, honen erabiltzaile izango denari egokitutako aldaera prestatu beharra

ikusi zen. Hori izan da, hain zuzen, azterketa honetan arduratu den Proiektu Taldeak bere gain hartu duen hurrengo zeregina. Gazteentzat eta eurekin harreman zuzenean lanean dihardutenentzat egokitutako euskarriak erabiliko dira edukiok zabaltzeko: webgunea, liburuxka eta posterra. Izaera dibulgatiboko euskarri hauen bidez, gazteekin hizkuntza erabileran eragiten duten faktoreak uneoro presente izatea ahalbidetzen duen tresna eskaini nahi zaio erabili nahi duenari.

6. Bibliografia

MARKO, J. I. (Zuz.) eta LUJANBIO, O. (koord.). (2008). *ERALAN* ikerketa proiektua: EPEsA metodologia. Andoain. Soziolinguistika Klusterra

MARTÍNEZ DE LUNA, I. (2001). «Euskal Herriko gaztetxoek hizkuntz egoera aztertzeko eredu orokorraren proposamena». *Bat Soziolinguistika Aldizkaria* 40 (47-66).

«TXEPETX» SANCHEZ CARRION, J. M. (1987). *Un futuro para nuestro pasado*. Lizarra